

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р **Анета Методиева Антонова**, СУ „Св. Климент Охридски“

(н.ст., име, презиме, фамилия – акад. дл. в научна организация)

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „**доктор**“

в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

професионално направление 3.6. Право

докторска програма *Гражданско и семейно право*

Автор: *Андреан Василев Славчев*

Тема: *Компенсация на вини при договорна отговорност*

Научен ръководител: *доц. д-р Красимир Николов Митев – ПУ „Паисий Хилендарски“*

(акад. дл., н. ст., име, презиме, фамилия – научна организация)

1. **Общо представяне на процедурата и докторанта**

Със заповед № Р33-5130 от 23.10.2020 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определен(а) за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „**Компенсация на вини при договорната отговорност**“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. Право, докторска програма Гражданско и семейно право. Автор на дисертационния труд е Андреан Василев Славчев – докторант в редовна форма на обучение към катедра „Гражданскоправни науки“ с научен ръководител доц. д-р Красимир Николов Митев ПУ „Паисий Хилендарски“.

Представеният от Андреан Василев Славчев комплект материали на хартиен носител е в съответствие с чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, включва следните документи:

- молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд;
- автобиография в европейски формат;
- протокол от катедрения съвет, свързан с докладване на готовността за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд;
- дисертационен труд;
- автореферат;
- списък на научните публикации по темата на дисертацията;
- копия на научните публикации;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;

– справка за спазване на специфичните изисквания на съответния факултет.

Докторантът е приложил 4 броя публикации по темата на дисертационния труд

Андреан Василев Славчев е завършил ЮФ на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ в периода 2007-2012 г. От 2013 г. е младши адвокат, а от 2015 е адвокат. От 01.10.2019 е асистент в ЮФ на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ и води семинарни занятия по гражданско право – обща част и по облигационно право.

Докторантът е носител на ежегодната награда „Д-р Илко Ескенази“, в област „Право“, присъждана от Мемориален фонд „Д-р Илко Ескенази“ при Международната фондация „Св. Св. Кирил и Методий“ за 2017 г.

2. Актуалност на тематиката

Трудът е първото цялостно самостоятелно цивилистично изследване на проблема за компенсацията на вини при договорната отговорност в българската правна литература. В доктрината и съдебната практика липсва теоретично изследване на критериите за прилагане на правилото на чл. 83, ал. 1 от ЗЗД и определяне дела на кредитора за причиняване на неизпълнението, съответно вредите.

3. Познаване на проблема

Дисертационният труд е с общ обем от 216 страници, включително съдържание,

Списъкът на използваната литература обхваща 175 заглавия, от които 114 на кирилица (на български и на руски език) и 62 на латиница (на френски, английски, италиански и немски език). Ползваните монографии, учебници, учебни помагала и справочна литература на кирилица са 87, на латиница – 54. Ползваните статии и студии от списания и сборници на кирилица са 27, на латиница – 8. Коментари и сборници на латиница, посветени на soft-law източници – 6. Списъкът на ползваната научна литература включва както автори, които дисертантът е цитирал, така и съчинения, които са анализирани без цитиране.

Авторът е анализирал критично българска литература относно изследвания институт. Научният апарат е богат, а цитирането е точно и добросъвестно. Авторът проявява самостоятелно отношение към изследваните отношения и умее да аргументира собствени тези. Коментирани или са посочени решения на Върховния и Върховния касационен съд, СЕС, АС при БТПП.

Дисертационният труд е написан на добър юридически език.

4. Методика на изследването

В дисертационния труд авторът умело е съчетал различни методи на научно изследване, което е несъмнено негово достойнство. В изследването са използвани сравнителноправният, историческият и позитивистичният методи, което се обуславя от спецификата на изследваните правни явления. Така подбраната и прилагана методика е в състояние да даде отговор на поставените цели и задачи на разглеждания дисертационен труд.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд има интердисциплинарен характер, тъй като проблемите са разгледани от материално правен аспект /облигационно право, трудово право/, така и от процесуален аспект.

Предмет на изследването е правната уредба на компенсацията на вини при договорната отговорност. Трудът се състои от увод, четири глави и заключение. Първата глава е озаглавена „Понятие за компенсация на вини и исторически и сравнителноправен преглед“ и е посветена на изследване на приноса на кредитора за неизпълнението договорното задължение при определяне на дължимото се обезщетение за вреди, анализирани на разрешената, дадени в римското право/Дигестите/, от глосаторите, каноничното право, Common Law, регламентиране на института в Конвенцията на ООН за договорите за международна продажба на стоки и Принципите на европейското договорно право. Втора глава, озаглавена „Теории за компенсацията на вини при договорната отговорност“, изследва доктриналните виждания относно същността на правното явление „компенсация на вини“. В третата глава се разглеждат предпоставките, при наличието на които обезщетението за вреди може да бъде намалено или да се освободи длъжника от отговорност в хипотезата на компенсация на вини. Четвъртата е посветена на критериите, които следва да се прилагат при определяне каква част от вредите да се възложи на длъжника и каква част да остане в тежест на кредитора. Систематиката на автора е логична и следва да бъде споделена. Тя е съобразена със спецификата на изследваното правно явление.

В дисертационния труд са анализирани следните въпроси със важно научно значение:

Като изследва термина *culpa*, изтъквайки, че кредиторът няма задължение да не се уврежда, поради което не може да прояви вина, в смисъла, който правото влага в термина, докторантът приичма, че под „компенсация на вини“ следва да се разбира правилото за определяне на дължимото обезщетение, когато неизпълнението или произтеклите от него вреди са причинени както от виновното поведение на длъжника, така и от ненадлежащото поведение на кредитора, по начин който не се позволява разграничаването каква част от вредите е причинена от всяка от страните.

Приносен характер има изследването на историческото развитие на института от римското право, през школата на глосаторите, каноничното право, регламентацията в първите кодекси през 18 и 19 век, до уредбата му от soft-law.

Изследвайки теориите относно компенсацията на вини, дисертатът стига до извод че институтът е свързан с неполагане на грижа към собствените си интереси и е проява на принципа за съдействие между страните за изпълнението.

Извършен е задълбочен анализ на предпоставките за приложение на чл. 83, ал. 1 ЗЗД, като диертантът прави извод, че нормата на чл. 83, ал. 1 от ЗЗД намира приложение тогава, когато за неизпълнението са допринесли най-малко две лица – кредиторът и длъжникът.

Съществен принос представлява изследването на значението на противоправността за прилагането на чл. 83, ал. 1 от ЗЗД.

Отделено е внимание на вината на кредитора и нейните форми и степени по отношение на правните последици на чл. 83, ал. 1 от ЗЗД, т.е. при определяне размера на приноса на кредитора за неизпълнението, съобразно с който се намалява обезщетението или при особена значима тежест на приноса на кредитора, длъжникът бива освободен от отговорност.

Теоретичен и практичен интерес представлява изследването относно приложението на чл. 83, ал. 1 от ЗЗД при иск за обезщетяване на вредите след разваляне на договора.

Внимание заслужава, частта от труда, посветена на забавата на кредитора, която има за цел да уреди положението на длъжника, след като е предложил редовно изпълнение и компенсацията на вини, която цели да уреди положението между страните относно отговорността за вреди от неизпълнението.

Анализирани са „степен на причиняването“ и „степен на вина“ с оглед определяне размера на обезщетението по чл. 83 ал. 1 ЗЗД.

Съществен принос представлява изследването на процесуалния въпрос кои факти подлежат на доказване с оглед приложението на компенсация на вини и кой следва да ги доказва.

Направени са предложения de lege ferenda: за нова редакция на чл. 83, ал. 1 ЗЗД във връзка с въвеждане критерии за прилагане на разпоредбата; когато предмет на спора са права на потребители да бъде въведено задължение съдът служебно да следи за прилагането на чл. 83, ал. 1 ЗЗД.

Безспорно достойнство на труда е анализът на практиката. Изследването ѝ е критично насочено към правилно и точно прилагане на нормативните правила в съответствие с теоретичната същност на правните явления.

Посочените приносни моменти на труда имат не само теоретично значение. Те могат да бъдат използвани и от съдебната практика и правното обучение, което несъмнено повишава тяхната стойност.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Докторантът е приложил 4 броя публикации по темата на дисертационния труд Приносът на кредитора за настъпване на неизпълнението на договора в римското частно право. - Научни трудове на института за държавата и правото, 2016 г., том XIV, стр. 113 – 123, ISSN 1314 – 6459; Съпричиняване на вредите от пострадалото лице при застраховка „Гражданска отговорност“ при използването на моторни превозни средства в практиката на Съда на Европейския съюз – В Сборник с доклади от VII Национална конференция на докторантите в областта на правните науки, 2017 г., ИДП при БАН, с. 103 – 110, ISSN 2603 - 3011; Относно същността на компенсацията на вини при договорната отговорност“. Статията е публикувана в сборник „Правото – традиции и перспективи“, Сиела, 2018 г., с. 279-295, ISBN 978 – 954 – 28 – 2625 – 5; Компенсация на вини при договорната отговорност и неоснователното обогатяване – В Предизвикай: Неоснователното обогатяване, Сиела, 2019 г., с. 263 – 291, ISBN: 978 – 954- 28 – 2937 – 9. По този начин една част от разгледаната в дисертационния труд проблематика е публикувана и станала достояние на научни работници и практикуващи юристи. Съдържанието на тези публикации е основание да се даде висока оценка на разпространението на получените резултати от труда в научната литература.

7. Автореферат

Посочените в автореферата приноси са формулирани точно и коректно и съответстват на действителните качества на дисертационния труд.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Към труда биха могли да се направят някои препоръки, които само биха го обогатили, като напр. избягване възпроизвеждането на текстове на нормативни актове или части от съдебни решения.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Изложените по - горе препоръки относно дисертационния труд имат второстепенен характер и по никакъв начин не намаляват неговото значение. Цялостният прочит на дисертационния труд води до извода, че докторантът притежава задълбочени теоретични познания в областта на гражданското, облигационното, трудовото, гражданскопроцесуалното право и способност за самостоятелни научни изследвания, а

постигнатите в дисертационния труд резултати представляват оригинален принос в българската правна наука, поради което следва да му се даде изцяло обща положителна оценка.

В заключение следва да се подчертае, че дисертационният труд отговаря напълно на изискванията на чл. 6, ал.3 ЗРАСРБ и чл. 27, ал. 1 от Правилника за неговото приложение, поради което, като убедено давам цялостна положителна оценка на труда, предлагам научното жури да даде на Андреан Славчев образователната и научна степен „доктор” в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки - професионално направление 3.6. Право

14.12.2020г.

Изготвил становището:

/доц. д-р Анета Антонова/